

Θλάσης κανιάρης

Διπλό 52

Gallerie ΖΥΓΟΣ

Βουκουρεστίου 11

Άπο 23 Μαΐου έως 12 Ιουνίου 1958—Άθηναι

Δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ προσεγγίσει κανεὶς μὲ μιὰ πρώτη ἀνάγνωση τὴ γλώσσα ποὺ μιλάει ὁ Βλάσης Κανιάσης, ὅπως ἄλλωστε δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ προσεγγίσει κανεὶς γενικὰ τὴ γλώσσα τῶν σύγχρονων ζωγράφων ποὺ ἐμπιστεύονται τὴ γοητεία τῶν ἔργων τους μονάχα στὴ μαγεία τοῦ χρώματος.

Στοὺς πίνακες ὅμως αὐτοῦ τοῦ νέου Ἑλληνα ζωγράφου δὲν βλέπουμε μόνο μιὰν ἐξισορροπημένη χρωματικότητα, ποὺ δημιουργεῖ εὐχάριστες ἐντυπώσεις· ὁ καλλιτέχνης ἐφθάσε στὴν ἀφαίρεση περνώντας μέσα ἀπὸ μιὰ σειρά ἐμπειρίες, ποὺ, ἂν καὶ σιγά-σιγά ἐκμηδένισαν τὴν ἀναπαράσταση τοῦ ἀντικειμένου, δὲν ἐμείωσαν ἐκείνη τὴ δραματικὴ δύναμη ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ θεμέλιο τῆς ζωγραφικῆς του καὶ ποὺ διατηρήθηκε στὴν βιαιότητα τῆς γραφῆς καὶ στὴν ὀμὴ ἀντίθεση τῶν χρωμάτων.

Πραγματικά, στὴ βάση αὐτοῦ τοῦ τρόπου δουλειᾶς, ὑπάρχει μιὰ πλήρης προσχώρηση σ' ἕνα σκοτεινὸ ἐξπρεσιονισμό ὁ ὁποῖος, χρωματικὰ ἐκδηλώνεται μὲ μιὰν ἀφθονία κόκκινων καὶ μαύρων ποὺ φωτίζονται ἔκτακτα ἀπὸ τὰ κίτρινα. Ἐπειτα, τὰ σχήματα τῆς πραγματικότητας ὀρχίζονται νὰ ἀλλοιώνονται καὶ τὸ χρῶμα σκοτεινιάζει ἀκόμα πλεονάζοντάς πρὸς ἕνα μονοχρωματισμὸ σκούρων τόνων· ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ τὸ πραγματικὸ ἔχει σχεδὸν ὀλοκληρωτικὰ διαλυθεῖ, ἡ παλέττα πλουτίζεται καὶ πάλι. Πάνω στοὺς κόκκινους, πυρπολημένους οὐρανούς, προβάλλονται μαύροι ὄγκοι μιᾶς μετουσιωμένης ἀπὸ τὴν φαντασία πραγματικότητας. Πρόκειται γιὰ τὰ ἔργα, ποὺ γεννήθηκαν ἀπὸ τραγικὰ γεγονότα ὅπως ἡ τρομερὴ καταστροφὴ στὰ ἀνθρακωρυχία τῆς Μαρσινὲλ στὸ Βέλγιο.

Ἡ φρίκη ἐκείνης τῆς συμφορᾶς, ἡ ἀγωνία ὅλων αὐτῶν ποὺ πρόσφεραν βοήθεια, οἱ ἀπεγνωσμένες κραυγὲς ὄσων ἐπιζούσαν ἀκόμη, ἔγιναν μέσω τῆς συμμετέχουσας εἰσθητικῆς τοῦ καλλιτέχνη, εἰκόνα αἵματος, βίαιη ἀπεικόνιση κοκκινωποῦ φωτός καὶ πένθιμων μαύρων. Αὐτὰ καὶ μετὰ τὸ πέρασμα τῆς ἐπικαιρότητας, παραμένουν στὰ ἐπόμενα ἔργα, ὅπου συχνὰ τὸ κόκκινο εἰσβάλλει στὸν πίνακα, δημιουργώντας μιὰν ἀτμόσφαιρα ἐναγώνιας μεταίωρησης.

Ὁλόκληρη ἡ πρώτη περίοδος — μὲ τὴν ἐξαιρέση τῶν πλεονάζοντων ἐκδηλῶν παραστατικῶν ἔργων — ἀπηγεῖ ἔντονα αὐτὴ τὴν ἐξπρεσιονιστικὴ περιπέτεια τοῦ πνεύματος τοῦ ζωγράφου. Μιὰ προσήλωσις στὴν πραγματικότητα ποὺ μετουσιώνεται σὲ σχήματα τὰ ὁποῖα καλοῦνται νὰ ἀναπαραγάγουν ἐκείνη τὴν συμμετοχὴ μὲ μόνη τὴν ὑποβολὴ τοῦ ζωγραφικοῦ κλίματος.

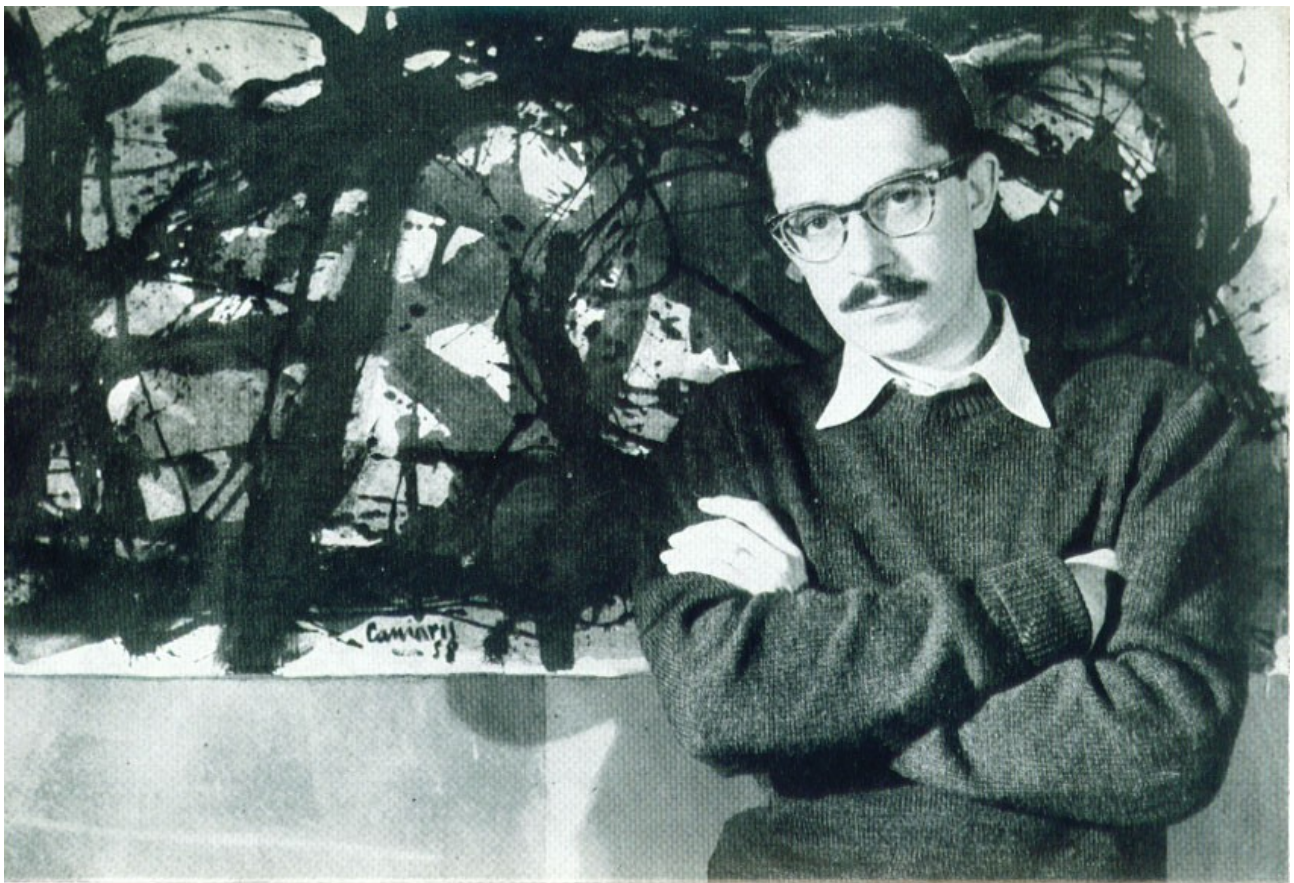
Μὲ τὰ τελευταῖα ἔργα του ὁ ζωγράφος, θέλησε νὰ ἀρχίσει μιὰ καινούργια ἔρευνα, προσπαθώντας ν' ἀπελευθερώσει τὰ σχήματα ἀπὸ τὴν σφικτὴν αὐτοτέλεια τῶν χρωματικῶν μαζῶν, γιὰ μιὰ πλεονάζοντι καὶ ἐλεύθερη σύνθεση.

Ἀλλὰ γιὰ τὴν νέα αὐτὴν ἀναζήτησι — μὲ ἐκδηλῶν ὑποβολὲς ἀπὸ τὸν Pollock — θὰ εἶναι πλεονάζοντι νὰ μιλήσει κανεὶς, ὅταν ὁ κύκλος θὰ ἔχει ὀλοκληρωθεῖ, ὅταν δηλαδὴ οἱ νέες μορφὲς ἰσορροπήσουν μὲ τὴς ἤδη ἀποκτημένες ἐμπειρίες ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὸ πρῶτο πέρασμα τοῦ ζωγράφου ἀπὸ τὴν ἀπεικόνιση στὴν δημιουργίαν καθαρῶν σχημάτων.

Ὁ Κανιάσης, πραγματικά, ὄχι μόνο εἶναι καλλιτέχνης μὲ ὀξεῖα εἰσθητικὴ, ἀλλὰ διαθέτει καὶ τὸ προσὸν μιᾶς σπάνιας συνέπειας. Γιὰ τοῦτο, κάθε ἀνανέωσι στὴ γλώσσα του ἔχει τὴ δικαιοσύνη της στὸ προγενέστερο ἔργο του ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔτσι, προκύπτει μιὰ ἐμβάθυνσις πλοῦσις σὲ νέους χυμούς.

Ρώμη, 26 Ἀπριλίου 1958

Jacopo Recupero

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
ΣΤΙΣ ΑΝΘΡΑΚΩΡΥΧΕΙΑ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

1. Το μαύρο σύννεφο	90x80, 1957	4.000
2. Αντίσταση στον θάνατο	115x105, 1957	6.000
3. Ατέλειωτες ώρες	104x96, 1957	6.000
4. Δύσκολη στιγμή	103x95, 1957	5.000
5. Υπόγειος ούρανος	103x95, 1957	5.000
6. Αδιέξοδο	103x95, 1957	5.000
7. Δεσμά	90x80, 1957	4.000
8. Διαμορφωσία	90x80, 1958	4.000
9. Προσωπιοσμός	114x102, 1957	6.000
10. Αντίλαλοι	90x80, 1957	4.000
11. Περιπέτεια	70x63, 1958	3.000
12. Ανακατατάξις	70x63, 1958	3.000
13. Απροσδιόριστη ήρεμία	70x63, 1958	3.000
14. Τομή	114x105, 1958	6.000
15. Ανησυχία	107x100, 1958	5.000
16. Ανεπομονησία	90x80, 1958	4.000
17. Δουλοόδι	60x51, 1958	2.000

18. Καλοκαιρινό	90x80, 1958	4.000
19. Έπιμονή	50x49, 1958	2.000
20. Νικητήριο	114x104, 1958	6.000
21. Υπαίθριος ζωηματογράφος	100x74, 1958	5.000
22. Αντιθέσεις	104x95, 1958	5.000
23-25. Γιορτιαστικό	I, II, III 70x63, 1958	3.000
26. Έλληνικό πρωτό	104x95, 1958	5.000
27-28. Περιμένοντας	I, II 70x63, 1958	3.000
29. Αντιρρήσεις	162x56, 1958	5.000
30. Περσαστική λέξη	144x105, 1958	5.000
31. Έπιρρίσεις	121x60, 1958	4.000

Ο ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΚΗΘΟΣ

32. Κόσμος I	160x118, 1958	8.000
33. Κόσμος II	199x135, 1958	9.000
34. Κόσμος III	103x95, 1958	5.000
35. Κόσμος IV	115x105, 1958	6.000
36. Κόσμος V	104x95, 1958	5.000

Σχέδια

Non è un linguaggio facilmente apprendibile a una prima lettura quello di Vlassis Caniaris, come non lo è in genere quello dei pittori contemporanei che affidano soltanto alla magia del colore il fascino delle loro opere.

Ma nei quadri del giovane pittore greco non si tratta di un cromatismo ben equilibrato creato di piacevoli sensazioni: l'artista è arrivato all'astrazione attraverso una serie di esperienze che, se a mano a mano hanno annullato la rappresentazione dell'oggetto, non hanno sminuito quella forza drammatica, ch'era a fondamento della sua pittura ed è rimasta nella violenza del segno, nel contrasto crudo del colore.

Alla base di questo operare, infatti, è una adesione completa a un espressionismo cupo, che si manifesta cromaticamente con una abbondanza di rossi e di neri, e sciarati, eccezionalmente, dai gialli. Poi le forme della realtà cominciano a staldarsi e il colore s'incupisce ancor più, tendendo verso un monocromatismo di toni bruni; quando il reale si dissolve quasi completamente, ritorna la tavolozza ad arricchirsi. Contro rossi, infuocati cieli, si stagliano nere sagome di una realtà trasfigurata dalla fantasia: sono le opere che traggono origine da tragici fatti, come il tremendo disastro minerario di Marcinelle.

L'orrore di quella sciagura, l'ansia dei soccorritori, il grido disperato

dei superstiti sono diventati, nella percettibile sensibilità dell'artista, pittura di sangue, raffigurazione violenta di luce rossastra e di luttuosi neri, che permangono, al di là della contingenza, nelle opere che seguono, dove spesso il rosso invade il quadro, creando un'atmosfera di angosciosa sospensione.

È tutto il primo periodo, oltre i quadri più palesemente figurativi, che risente di questa espressionistica vicenda spirituale dell'artista: una adesione alla realtà che si trasmuta in forme che sono chiamate a riprodurre quella partecipazione con la sola suggestione del clima pittorico.

Con le ultime opere il pittore ha voluto iniziare una nuova ricerca, nel tentativo di sciogliere le forme dal serrato concludersi delle masse di colore, per una più sciolta e libera composizione.

Ma di tale nuova ricerca — in cui suggerimenti in chiave pollockiana sono palesi — sarà più utile parlare quando il cielo sarà compiuto, quando cioè, le nuove forme si saranno equilibrate con le esperienze già acquisite, com'è accaduto nel primo passaggio del pittore dalla rappresentazione alla creazione di forme pure.

Il Caniaris, infatti, se è artista di acuta sensibilità, ha però virtù di coerenza rara, per cui ogni innovazione di linguaggio si giustifica nell'opera precedente di cui quel modo risulta un approfondimento ricco di nuove linee.

Roma, 26 Aprile 1958

Jacopo Recupero